

פרשת קרח-כוחה של ליצנות

לי ראשית הגז [שכן אמר הקדוש ברוך הוא וראשית גז צאנך נתן לו] אמרה אין בי כח לעמוד באיש הזה הריני שוחטתן ואוכלתן, כיון ששחטה אמר לה תני לי הזרוע והלחיים והקיבה אמרה אפי' אחר ששחטתי אותן לא נצלתי מידו ואמרה הרי הן עלי חרם אמר לה כולו שלי הוא שכך אמר הקדוש ברוך הוא כל חרם בישראל לך יהיה, נטל והלך לו והניחה בוכה היא עם שתי בנותיה

8. והגדת קרח

כך גרר אחריו מאתים וחמישים ראשי סנהדראות, ואת כל העדה!... שהרי אילו הייתי שם הייתי מתקומם: מה אתה מספר לי על אלמנה בשכנותך שהיתה לה שדה- איזה שדה?! הלא אנו במדבר...ומה הוא מדבר על לקט ושכחה ופאה, תרומות ומעשרות, הן לא נהגו במדבר! על מה הוא מדבר?! אבל אני יודע שאם הייתי שם לא הייתי אומר דבר, הייתי שומע בפה פעור ובעיניים נוצצות, כי זה כוחו של סיפור, שמעביר שומעיו למקום אחר ולזמן אחר וחווים אותו ברגש עז, שעל כן נצטוונו ביציאת מצרים, וכל המרבה לספר הרי זה משוכח!

9. במדבר רבה (וילנא) פרשת קרח פרשה יח

כשאמר הקדוש ברוך הוא למשה (שם / במדבר/ ח) קח את הלויים מתוך בני ישראל וטהרת אותם וכה תעשה להם לטהרם וגו' והעבירו תער על כל בשרם מיד עשה כן לקרח התחזיל לחזור על ישראל לא היו מכידין אותו אמרו לו מי עשה לך כך אמר להם משה עשה בי ולא עוד אלא נטלני בידי ורגלי והיו מניפין אותי ואומר לי הרי אתה טהור והביא את אהרן אחיו וקשטו ככלה והושיבו באהל מועד מיד התחילו שונאי משה להתגרות בו

11. שיחות מוסר מאמר עז

נורא הדבר עד היכן ירד והתדרדר בליצנותו, שהרי בדבר זה של תנופת הלויים, שהניף אהרן כ"ב אלף ביום אחד, היה בו משום נס גדול וכמו שכתב רבנו בחיי, ואף בנס אשר כזה, מצא קרח מקום להתלוצץ עליו, ועל ידי זה יצא מן העולם והוציא ר"נ סנהדראות עמו.

10. ספר מסילת ישרים פרק ה

ותראה קושי הלצון והשחתתו הרבה, כי כמו המגן המשוש בשמן אשר ישמיט ויפיל מעליו החצים ומשליכם לארץ ולא יניח אותם שיגיעו אל גוף האדם - כן הלצון מפני התוכחה והמרדות, כי בליצנות אחד ובשחוק קטן יפיל האדם מעליו ריבוי גדול מן ההתעוררות וההתפעלות מה שהלב מתעורר ומתפעל בעצמו מדי ראותו או שומעו ענינים שיעירוהו אל החשבון והפשוט במעשים, ובכח הליצנות יפיל הכל לארץ ולא יעשה בו רושם כלל. ולא מפני חולשת הענינים ולא מפני חסרון הבנת הלב, אלא מפני כח הלצון ההורס כל עניני המוסר והיראה.

והייתם נקיים מה' ומישראל

12. במדבר פרק טז פסוק טו

וַיִּזְוֹר לְבוּשֵׁיהֶם מֵאֹד וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוָה אֶל־תִּתֵּן אֶל־מִנְזוֹתָם לֹא וַיִּזְוֹרוּ אֹזֶר מִהֶם וַיִּשְׁאֲתוּ וְלֹא הִרְעִיתִי אֶת־אֹזֶר מִהֶם:

13. רש"י במדבר פרק טז פסוק טו

לֹא חֲמוּר אֶחָד מֵהֶם נִשְׁאֲתוּ - לֹא חֲמוּרוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם נִטְלָתוּ. אֲפִילוֹ כִּשְׁהִלְכְתִּי מִמְדִּין לְמַלְכִּים וְהִרְכַּבְתִּי אֶת אֲשֵׁתוֹ וְאֵת צְנִי עַל חֲמוּמוֹ, וְהִיא לִי לִיטוֹל אוֹתוֹ חֲמוּמוֹ מִשְׁלֵהֶם, לֹא נִטְלָתִי אֲלֵל מִשְׁלֵי.

14. ספורנו במדבר פרק טז פסוק טו

לֹא חֲמוּר אֶחָד מֵהֶם נִשְׁאֲתוּ. אֲפִילוֹ בְּמֵה שִׁינְגָה הַדְּיוּט מִחֲבִירוֹ לֹא נִהְיִיתִי מֵהֶם שֶׁלֹּא קִבְּלִיתִי מֵהֶם אֲפִילוֹ חֲמוּר בְּהַשְׁאֵלָה וְאִם כֵּן הִיְתָה שְׂרָרְתִּי עֲלֵיהֶם כּוֹלָה לְתוֹעֵלָתָם וְלִתְקַן עֲנִינֵיהֶם לֹא לְתוֹעֵלָתִי וְהַנְּתִיתִי כֻלָּל כִּמְנַהֵג כֹּל מִשְׁתַּרְר וְאִינִם מִתְּרַעְמִים עַל שְׂרָרְתִּי אֲלֵל מִצַּד מֵה שֶׁהֵם כְּפוּיֵי טוֹבָה:

1. במדבר פרק טז

וַיִּקְהָלוּ עַל־מִשְׁנֵה וְעַל־אֹהֶרֶן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב־לְכֶם כִּי כָל־הָעֵדָה כָּל־שֵׁם קָדְשִׁים וּבְתוֹכֶם יִקְוֶה וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל־יְהוָה יִקְוֶה: (ד) וַיִּשְׁמַע מִשְׁנֵה וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו: (ה) וַיִּדְבֹּר אֶל־קָרוֹז וְאֶל־כָּל־עֵדוּתוֹ לֵאמֹר בִּקֶּר וַיִּדְעַ יִקְוֶה אֶת־אֲשֵׁר־לוֹ וְאֶת־הַקָּדוֹשׁ וְהַקָּרִיב אֵלָיו וְאֶת אֲשֵׁר יִבְזוּרְבוּ יִקְרִיב אֵלָיו:

2. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קי עמוד א

וישמע משה ויפל על פניו, מה שמועה שמע? - אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: שחשדוהו מאשת איש, שנאמר ויקנאו למשה במחנה. אמר רבי שמואל בר יצחק: מלמד שכל אחד ואחד קנא את אשתו ממושה, שנאמר ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה. (ולא מחוץ למחנה שלא יחשדוהו עור).

3. מהרש"א חידושי אגדות מסכת סנהדרין דף קי עמוד א

לפי שפירש מן האקשה ע"פ הדבור והיו ליכני הדור אומרים שאי אפשר לילוד אשה לפרוש מן האקשה ע"ש ורקו כן מלכתוב ויקנאו למשה במחנה למשמע כ"ז שהיה במחנה קנאו לנשותיהם עד שנטה אהלו מחוץ למחנה וזהו ויפול על פניו מחמת כיסופא כמו שתי

4. ריא"ף (על העין יעקב)

ונלע"ד עם מה דק"ל אין אשת איש מתייחדת עם איש אחד אלא בזמן שאשתו עמו או אשה אחת עם שני בני אדם כשרים דווקא. ובמשה מציינו שפירש מאשתו וכתיב 'ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה והיה כל מבקשי ה' יצא וגו'' ופעמים רבות תבאנה הנשים הצובאות לאהלו ובוה חשדוהו באשת איש, כיון שאין אשתו עמו וכל אחד קנא לאשתו בהליכתה אל אהל מעד אל משה. וחלילה למשה רבינו ע"ה שהתורה העידה עליו שם כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד וסמיק ליה 'ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל הרי כאן שני אנשים ויכולה להתייחד.

5. רש"י במדבר פרק טז

ומה ראה קרח לחלוק עם משה, נתקנא על נשיאותו של אליהו בן עוזיאל שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור

6. והגדת קרח

אז קרח לבו נטלו, נתקנא בנשיאותו של אליהו והקנאה מוציאה את האדם מן העולם - אבל איך הצליח לגרור עמו, לסחוף את כולם, עד שהקב"ה מורה למשה ואהרן, "הבדלו מתוך העדה הזאת ואכלה אותם כרגע" ?

7. ילקוט שמעוני תורה פרשת קרח רמז תשנ

ובמושב לצים לא ישב זה קרח שהיה מתלוצץ על משה ואהרן, מה עשה כינס עליהם כל הקהל שנאמר ויקהל עליהם קרח את כל העדה, התחזיל לומר לפניהם דברי ליצנות אמר להן אלמנה אחת (היתה) בשכנותי ועמה שתי נערות יתומות והיה לה שדה אחת, באת לחרוש אמר לה משה לא תחרוש בשור ובחמור יחדו, באת לזרוע אמר לה שדך לא תזרע כלאים, באת לקצור ולעשות ערימה אמר הניחו לקט שכחה ופאה, באת לעשות גורן אמר לה תני תרומה ומעשר ראשון ומעשר שני, הצדיקה עליה את הדין ונתנה לו, מה עשתה עמדה ומכרה את השדה ולקחה שתי כבשות כדי ללבוש גיזותיהן וליהנות מפירותיהן כיון שילדו בא אהרן ואמר לה תני לי את הבכורות שכך אמר לי הקדוש ברוך הוא כל הבכור אשר יולד וגו' הצדיקה עליה את הדין ונתנה לו את הולדות, הגיע זמן גזיזה וגזזה אותן אמר לה תני

(יא) קח את המחיתה. להיות שאמרו כי סיבת השרופים היתה בשביל הקטרת הקטורת שהוא סבב מיתת עם ה' לזה הראה להם כי הגם שהקטורת היה חוץ לזמנו וחוץ למקומו אדרבא עצר המיתה מעל ישראל, ובזה יצדיקו כי הכל מעשה ה' כי הוא ממית לחייב באין טובב

26. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לא עמוד ב
 ויין ושכר לא שתייתי – אמר רבי אלעזר: מכאן, לנחשד בדבר שאין בו שצריך להודיעו. (הנחשד לרוב לנקות את עצמו, ולהודיע את מושגו שאין בו אורו וזכר מגונה.)

27. נתיבות עולם נתיב שם טוב פרק א
 ובירושלמי במסכת שקלים (פ"ג ה"ב) אמר רבי שמואל בר נחמן כשם שצריך האדם לצאת ידי שמים כן צריך לצאת ידי הבריות, מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים... וכל זה מפני כי האדם אם ח"ו הוא בעל שם רע דבר זה ענין עצמי לאדם ולכך דקדקו על החשדא בכל מקום ולא יאמר מה לי ולחשדא:

28. עין איה ברכות פרק ה כד
 מפני שרגש הכבוד הוא מיסודי עולם המוסרי, שהרי הרבה בנ"א נמנעים מעשות דברים מגונים מפני רגש הכבוד שלא יתבזו בעיני זולתם. ע"כ אפילו האיש השלם שאין צריך לסייג כזה לשלימותו, ראוי שישתתף בתיקון הכללי ויראה מצדו שהוא מחזיק במסורת רגש הכבוד

29. תלמוד בבלי מסכת שבת דף פח עמוד ב
 תנו רבנן: עולבין ואינן עולבין, שומעין חרפתן ואינן משיבין, עושין מאהבה ושמהין ביסורין – עליהן הכתוב אומר ואהביו כצאת השמש בגברתו.

30. דף על הדף גיטין דף לו עמוד ב
 ביאר הכתב סופר ז"ל (הובא בס' חוט המשולש) "הנעלבין ואינם עולבין", - למה, כי "שומעין חרפתן" של אותו אדם מעליב, שברוב רוגזו וכעסו הוא מבזה ומבייש את עצמו ברבים, וכל הנמצאים לוועגים לו על פחותו, ולכן "אינן משיבין", אין כדאי להשיב לו, כי הוא קיבל כבר את גמולו בראשו.

31. שו"ת הרב"ז ילקוט החנוכי סימן מד
 בשכבר הימים אמרתי להבין נועם שיח חכמינו ז"ל באופן זה. כי הנה יקרה שמחרפים ומגדפים לאיזה איש בבזיונות נמבזות, והנעלב ההוא שותק מבלי השיב חרפה אל חיק המעליבו. אין לנו לשפוט מזה על יקרת מעלת הנעלב הלזה בשתיקתו זאת. יוכל היות שאין לו מה להשיב למחרפו דבר, וההכרח יאלצהו לאנוק דום. לא כן, אם הנעלב הלזה יודע ומכיר היטב את תכונת נפש מעליבו כי ברע הוא, והכל יודעים מומיו וחסרוניו של המעליב כי חוטא ופושע הוא לה' ואדם, ובכל זאת אווז הוא בפלך השתיקה מבלי לענות לכסיל כאולתו, רק מקבל היסורים באהבה, ונושא הכל בדומיה באין מכלים דבר, אות היא כי הנעלב הלזה יקר רוח הוא, עולה אָל על סולם ההשתלמות.

32. והגדת קרח
 שמעתי מהרבי מקלויזנבורג זצ"ל שחזונו זקנו ה"ישמח משה" זצ"ל אמר שהוא זוכר את עצמו בגלגול קודם, בשיעבוד מצרים. זוכר את העבודה הקשה בחומר ובלבנים ואף את הנוגש שעינה אותו ואם היה רואהו היום בין אלף גוים היה מכירו... ושאל אותו נכדו ה"ייטב לב" זצ"ל, האם זוכר את מחלוקתו של קרח. והשיב: ודאי זוכר אני! ושאלו לצד מי נטיית? וענה: "התאזרתי בכל הכח ולא הצטרפתי לעדת קרח" – כי אין לנו מושג מה עז וסוחרף כח הלצנות!

15. דעת תורה (רבי ירוחם ליבוביץ – ישיבת מיר)

משה בשמעו תביעת דתן ואבירם עליו כי תשתרר עלינו גם השתרר, דברי שמצה מאנשי שונאיו, ודברים שהינם היפוך כל מציאותו של משה רבנו הענו מכל אדם ואף על פי כן לא השיב פשוט כי בשקר הדברים, אלא כי כשמוכיחים אותך אף בדברים הכי זרים, קודם כל תשמענה אונך, אל תבהל להשיב, אין הדברים בי וחסל, אלא חפש במעשיך ובחון אותם, הקש בקורנס והעבר אותם בכור המבחן, לבחון ולידע היטב מה נמצא שם... נוראים הדברים עד כמה צריך האדם להעביר על מעשה ומעשה שלו בתוך כור המבחן, ולקול תוכחה תהיה מוזרה ככל שתהיה לא תעבור על הטענה בביטול, אלא בחן עצמך היטב, צא ולמד ממה רבנו.

16. אור החיים דברים פרק יב

דע כי יקפיד ה' על האדם בעשותו דבר שלא יהיה בו נקי אלא מה' ולא מאדם ויחשוב לו לחטא עד שיהיה נקי מה' ואדם

17. תלמוד בבלי מסכת יומא דף לח עמוד א

ועל דבר זה מזכירין אותן לשיבה (בית אבטיס): מעולם לא יצאת כלה מבושמת מביתה, וכשנושאין אשה ממקום אחר מתנין עמה שלא תתבסס, שלא יאמרו ממעשה הקמורת מתבסמין, לקיים מה שנאמר והייתם נקים מה' ומישראל.

18. בראשית פרק לא פסוק י

ויהי בעת ינום הצאן ואִשָּׂא עֵינַי וָאֵרָא בְּזֻלְתִּי וְהָיָה הָעֵתָרִים הָעֵלְיִם עֲלֵי־הַצֹּאן עֲקָרִים וְנָקְדִים וּבְרָקִים:

19. שכל טוב (בובר) בראשית פרשת ויצא פרק לא

יהי בעת יחם הצאן. כל כך היה מספר הענין להם כדי שלא יחשדוהו כגנב, מכאן שאדם חייב לצאת מידי הבריות, ואפי' מיד אשתו ובניו, ואף על פי שכופרין לו, כדי שלא יתגנה עליהם:

20. במדבר פרק טז

(כוז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֵאת תִּדְעוּן כִּי־יִקְוֶה שְׁלוֹזְנֵי לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי־לֹא מִלְּבָי: (כט) אִם־כְּמוֹת כָּל־הָאָדָם יִמְתְּנוּ אֵלֶּה וּפְקַדְתָּ כָּל־הָאָדָם יִפְקַד עֲלֵיהֶם לֹא יִקְוֶה שְׁלוֹזְנֵי: (ל) וְאִם־בְּרִיאָה יִבְרָא יִקְוֶה וּפְקַדְתָּ הָאָדָם אֶת־פִּיָּהּ וּבְלֵעָה אֶתֶם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וַיִּרְדּוּ זָזִים שְׂאֵלָה וַיִּדְעֹתֶם כִּי זָאֵזֵי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת־יִקְוֶה:

21. רש"י במדבר פרק טז פסוק כח

(כח) לנשות את כל המעשים האלה – שעשיתי על פי הדבור לתת לאהרן כהונה גדולה ובניו סגני כהונה ואליצפן נשיא הקהתי: (ל) ויצרא ה' – להמית אותם במיתה שלא מת זה אדם עד הנה, ומה היא הבריאה, ופלתה האלמה את פיה והתבלעם, אז וידעתם כי נאלו הם את ה', ואני מפי הגבורה אמרתי

22. במדבר פרק יז

(ו) וַיִּלְזְזוּ כָּל־עַדְת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמּוֹזַרְת עֲלֵי־מֹשֶׁה וְעֲלֵי־אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הַמֵּיתֶם אֶת־עַמִּי יִקְוֶה:

23. רש"י במדבר פרק יז פסוק ו

(ו) אחם המתם את עם י"י – על דתן ואזכרים הבלועים אנו מודים שחטאו, אבל מאתים וחמשים איש שמתו כמיתה נכד ואזכיהוא אחם הכנתם אותם שלזיותם להקטיר קטרת:

24. במדבר פרק יז

(יא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קוּז אֶת־הַמּוֹזַרְת וְתִן־עֲלֵיָה אֵשׁ מִעַל הַמּוֹזַזֵי וְשִׁימ קִטְרֹת וְהוֹלֵךְ מִהָרָה אֶל־הָעֵדָה וְכַפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי־יִצֵּא הַקָּדָף מִלְּפָנַי יִקְוֶה הַנּוֹל הַנְּגָף:

25. אור החיים במדבר פרק יז פסוק יא

סיכום

7-8 – את התשובה לשאלה הזו אנו מוצאים במדרש- במילה אחת אפשר לסכם את כל התשובה- ליצנות!!! "ובמושב לצימ לא ישב זה קרח שהיה מתלוצץ על משה ואהרן". כדי להפיגע מליצנות ולהגרר אחריה לא צריך להיות הליצן או להיות חלק עיקרי בליצנות, מספיק לשבת שם ולשמע וכבר נפגעים. גדולים ככל שנהיה אם נשב שם נפגע!! ומה היתה הליצנות שעשה קרח?

אמר להם אלמנה אחת היתה בשכנותי ועמה שתי נערות יתומות והיה לה שדה, באה לחרוש, אמר לה משה: "לא תחרוש בשור ובחמור יחדו", באה לזרוע, אמר לה: "שדך לא תזרע כלאים", באה לקצור ולעשות ערימה, אמר: "הניחו לקט שכחה ופאה", באה לעשות גורן, אמר לה: "תני תרומה ומעשר ראשון ומעשר שני", הצדיקה עליה את הדין ונתנה לו, מה עשתה עמדה ומכרה את השדה ולקחה שתי כבשות כדי ללבוש גיזותיהן וליהנות מפירותיהן. לאחר שילדו, בא אהרן ואמר לה תני לי את הבכורות שכך אמר לי הקדוש ברוך הוא כל הבכור אשר יולד וגו' הצדיקה עליה את הדין ונתנה לו את הוולדות, הגיע זמן גזיזה וגזזה אותן אמר לה תני לי ראשית הגז, שכן אמר הקדוש ברוך הוא וראשית גז צאנך תתן לו אמרה אין בי כח לעמוד באיש הזה הריני שוחטתן ואוכלתן, כיון ששחטה אמר לה תני לי הזרוע והלחיים והקיבה אמרה אפי' אחר ששחטתי אותן לא נצלתי מידו ואמרה הרי הן עלי חרם אמר לה כולו שלי הוא שכך אמר הקדוש ברוך הוא כל חרם בישראל לך יהיה, נטל והלך לו והניחה בוכה היא עם שתי בנותיה. הבאתי את כל המדרש כדי שננסה להרגיש מה היה קורה אם אנחנו היינו שם ושומעים את הדברים האלה מקרח שהיה תלמיד חכם עצום, אחד מגדולי ישראל, האם לא היינו נסחפים גם אחר התיאור המזעזע הזה??? זו ליצנות!!! על איזה שדה הוא מדבר?? הרי בני" נמצאים במדבר. על איזה מצוות התלויות בארץ הוא מדבר? הרי בני" עדין לא נכנסו לארץ אבל כמו שכותב הרב גלינסקי: "אם הייתי שם לא הייתי אומר דבר, הייתי שומע בפה פעור ובעיניים נוצצות, כי זה כוחו של סיפור, שמעביר שומעיו למקום אחר ולזמן אחר וחווים אותו ברגש עז. ליצנות משמעותה לקחת דבר חשוב ולהפוך אותו ללא חשוב. לקחת ערך מסויים ולצייר אותו כדבר לא ערכי. קרח לוקח את המצוות של מתנות כהונה ויוצר סביבם זלזול.

בכל מקום שאנו מגיעים אנו יכולים למצוא את עצמנו מזלזלים בערכים מסוימים, לפעמים משום שהם מעיקים עלינו ולפעמים משום שסתם אנו רוצים לזלזל באדם שקבע אותם. לדוגמא, מנהל בית ספר שדורש מהמורים לכתוב מערכי שיעור, יכול לבוא מורה ולזלזל בהכנת מערך שיעור לא משום שזה לא חשוב אלא משום שאין לו כוח לעבוד מעט יותר קשה זו ליצנות!! בצבא, פעמים רבות מצאנו את עצמנו מזלזלים בפקודות ומתלוצצים עליהם, הרבה פעמים זה בא מהמקום שאנו לא אוהבים את המסגרת בה אנו נמצאים וכתוצאה מזה מזלזלים בפקודות.

9-10 דוגמא נוספת לליצנות של קרח שמשמעותה זלזול בדברים גדולים אנו מוצאים במדרש. הקב"ה ציוה את משה לטהר את הלויים ולהעביר תער על כל בשרם ולאחר שעשה כן לקרח, הלך קרח למחנה ישראל וכמעט שלא היו מכירים אותו. אמרו לו: מי עשה לך כן? אמר להם: "משה עשה בי ולא עוד אלא נטלני בידי ורגלי והיו מניפין אותי ואומר לי הרי אתה טהור והביא את אהרן אחיו וקשטו ככלה והושיבו באהל מועד מיד התחילו שונאי משה להתגרות בו".

1 – קרח ועדתו נקהלים על משה ועל אהרן "ויאמרו אלהם רב לכם כי כל העדה כולם קדשים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה'". התגובה לא מאחרת לבוא – "וישמע משה ויפל על פניו". נשאל שתי שאלות: 1. למה רק משה נופל על פניו, הרי קרח ועדתו נקהלו על משה ועל אהרן? 2. האם משה נופל על פניו בגלל הטענה "מדוע תתנשאו על קהל ה'" או בגלל טענה אחרת?

2-4 – במימרא אחת, עונים חז"ל על שתי השאלות: "אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: שחשדוהו מאשת איש ורבי שמואל בר יצחק מבאר עוד: "שכל אחד ואחד קנא את אשתו ממש" שנאמר ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה" המהרש"א מבאר שליציני הדור היו טוענים שאי אפשר לילוד אשה לפרוש מן האשה והתחיל להעליל עלילות כל זמן שאוהלו של משה היה במחנה ובליט ברירה נצרך משה רבנו להעביר את אוהלו מחוץ למחנה. מסיים המהרש"א שתגובתו של משה - "ויפול על פניו" באה לו מחמת הבושה.

הריא"ף על העין יעקב מבאר להפך, כל זמן שאוהלו של משה היה במחנה לא חשדוהו באשת איש, אך לאחר שנטה אוהלו מחוץ למחנה והיה שם ללא אשתו, פעמים רבות באו נשות ישראל לאוהלו כדי שיפסוק להם דין וכל אחד חשד במשה שהוא מתייחד עם אשתו, אך הכל היתה עלילה וחלילה וחס לחשוד כך ברבם של ישראל, שהרי התורה כבר העידה "ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל" ונמצא שיש שני אנשים כשרים באהל ואין כאן ייחוד! איך שלא נסביר בין אם החשד היה בשעה שאוהלו של משה היה במחנה ובין אם החשד היה בשעה שאוהלו של משה היה מחוץ למחנה. בשורה התחתונה היו בישראל כאלו שחשדו את משה רבנו מאשת איש. לא יאומן כי יסופר, משה רבנו, רבם של ישראל, אבי אבות הנביאים איש אשר עליו נאמר "פה אל פה אדבר בו" אותו חושדים באשת איש?! והתשובה כן וגם משה רבנו מתקשה להתמודד עם האשמה הזו ונופל על פניו מרוב בושה. אם למשה רבנו היה קל להתמודד עם הטענה שהם נוהגים שררה איננו יודעים, אבל מה שגרם לו ליפול על פניו היה החשד מאשת איש. כעת מובן מדוע אהרן לא נופל על פניו. לא שלאהרן היה קל לראות איך משפילים את רבו ואת אחיו, אך כיון שידע שהכל מגיע מכת הליצנים לא חשש שמא יהיה לטענה זו ביסוס ומשום כך נשאר לעמוד.

5-6 – לעדת קרח מצטרפים 250 ראשי סנהדראות, נשאל, כיצד יתכן שגדולי עולם נגררים אחר טענות שטותיות של אדם אחד. על קרח אין שאלה שהרי חז"ל מגלים לנו ש"נתקנא על נשיאותו של אליצפן" והקנאה מוציאה את האדם מן העולם וכנראה גם מעבירה אותו על דעתו. אבל השאלה היא כיצד הצליח לגרור אתו את נשיאי העדה??? כיצד הצליח לגרור אותם לחשוב שיש אמת בטענה שמשה ואהרן מתנשאים? ולא רק אותם הצליח קרח לגרור, אלא את כל העדה- "הבדלו מתוך העדה הזאת ואכלה אותם כרגע". מזעזע!!! מהפסוקים זה נשמע שבצד של משה ואהרן כמעט ולא נשאר איש. כיצד יתכן?????

להעביר על מעשה ומעשה שלו בתוך כור המבחן, ולקול (מלשון השמעת קול) תוכחה, תהיה מוזרה ככל שתהיה לא תעבור על הטענה בביטול, אלא בחן עצמך היטב, צא ולמד ממשה רבנו. והדברים מפורשים באו"ח הקדוש שאם עשינו דבר שלא יהיה נקי אלא מה' ולא מאדם יחשב הדבר לחטא עד שיהיה נקי מה' ואדם.

17-19 - פעמים אדם מתנהג בהתנהגות רגילה לחלוטין, אין שום דבר איסור בהתנהגותו, אך אנשים מפרשים את ההתנהגות באופן שלילי. מחובתו של האדם להימנע מלהתנהג בהתנהגויות מסוימות אם התנהגויות אלו מעוררות חשד. דוגמא ליסוד זה מצאנו בגמרא ביומא שם מסופר שחכמים היו משבחים את בית אבטינס (היו מכינים את הבשמים לקטורת) על כך שמעולם לא יצאה כלה מבתיהם כשהיא מבושמת, וכשהיו נושאים אשה ממקום אחר, לפני הנישואים היו מתנים איתה שלא תתבסם, כל זאת כדי שלא יאמרו שממעשה הקטרות מתבסמים.

גם אצל יעקב, כאשר בורח מלבן ולוקח את נשותיו אנו מוצאים שיעקב מסביר מהיכן הרוויח את כל הצאן שברשותו. ובמדרש מבואר שהיה מספר להם כדי שלא יחשדוהו כגבב. ומסיים המדרש: "מכאן שאדם חייב לצאת מידי הבריות, ואפי' מיד אשתו ובניו" וכל זאת למה? "כדי שלא יתגנה עליהם".

פעמים רבות אנו אומרים לעצמנו: "לא מעניין אותי מה חושבים עלי, חובתי ללכת על פי ההלכה ומי שרוצה לחשוך שיחשוך". ממשה רבנו ומדברי חז"ל אנו למדים עד כמה אין אמירה זו נכונה. אדם צריך להיזהר שלא יחשדוהו בשום דבר. נכון, צריך להגדיר יותר את האמירה הזו כי אחרת לא נמצא ידיו ורגליו. בהמשך השיעור ננסה לתת הגדרה מדוייקת ומעשית יותר, אבל לפני כן עלינו להבין את היסוד, שאם מעשינו, גם אם הם בסדר ועל פי ההלכה, מעוררים חשד, צריך להיזהר מלעשותם כדי שלא נתגנה על הבריות.

משה רבינו פונה בתפילה לקב"ה שלא יקבל מנחתם, משום שהוא חושש שמא בהתנהגותו, על אף שודאי לא היה בה שמץ של איסור, מכל מקום אולי היה דבר שעורר את חשדו של העם וחשד זה הביא אותם להעליל עלילות ולחשוב מחשבות זרות ועל דבר זה יתכן שהקב"ה לא יבטל את מנחתם של קרח ועדתו לגמרי. כדי שתפילתו של משה תתקבל ברצון הוא מיד מפרט עד כמה הוא נזהר בהתנהגותו שלא יהיה בה שמץ פסול ולא יהיה בה דבר שעלול לעורר חשד- "לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את אחד מהם", אפילו דברים שהייתי יכול לעשות מצד הדין, גם מהם נמנעתי, כדי שלא יהיה פתחון פה. ולאחר שבאמת מתברר, שהתנהגותו של משה היתה תקינה מתחילה ועד סוף, ניתן לתלות את כל טענותיו של קרח ועדתו בליצנות אחת גדולה. וכפי שראינו כבר אין לתמוה כיצד נסחפה כל העדה לטענות שקריות שאין בהם קמץ של אמת, שהרי ליצנות כוחה רב ומפילה חללים רבים!!

20-21 - מעניין לראות שכל התנהלותו של משה במחלוקת קרח ועדתו היתה ממוקדת להוכיח את נקיין כפיו בכל שלב ושלב ומול כל טענה וטענה.

איזו רשעות!!! הרי בדבר זה של תנופת הלויים, שהניף אהרן כ"ב אלף ביום אחד, היה בו משום נס גדול, ואף בנס אשר כזה, מצא קרח מקום להתלוצץ עליו והצליח לגרור אחריו מאתיים חמישים ראשי סנהדראות ואחר כך את כל העדה. לוקחים מעשה טוב, מעשה ניסים ומתחילים להתלוצץ והפלא שכולם נשאבים ונסחפים ואין מי שיעצור את הליצנות הזו וידפוק על השולחן ויאמר הכל שטויות והבל הבלים "במושב לצים לא ישב"!

10 - המסילת ישרים מבאר שהליצנות קשה והשחתתה רבה וממשיל את הליצנות למגן משוח בשמן שכל חץ שנורה לעברו נשמט ונופל לארץ כך הליצנות היא כמגן מפני התוכחות, כי בליצנות אחת ושחוק אחד יפיל האדם מעליו ריבוי גדול מן ההתעוררות וההתפעלות מה שהלב מתעורר ומתפעל בעצמו שרואה ושומע דברים שיכולים לעורר אותו. בכח הליצנות יפיל הכל לארץ ולא יעשה בו רושם כלל. ולא מפני חולשת העניינים ולא מפני חסרון הבנת הלב, אלא מפני כח הלצון ההורס כל עניי המוסר והיראה.

מכאן נלמד וניקח מוסר, שכאשר אנו יושבים ומתחילים לשמוע דיבורים מזלזלים, כל שעלינו לעשות הוא לברוח. אין זה משנה כלל אם הדיבורים המזלזלים הם ביחס לאדם שחטא או לא חטא. "ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא!" ואסור לזלזל בו, לא צריך להסכים עם מעשיו ועם הלך חייו אבל מה מועיל הזלזול. גם אם איננו שומעים דברים מזלזלים אלא סתם סיפורים שבעקבותיהם מגיע גם ניתוח אופי, גם זו ליצנות שיש לברוח ממנה. וכמובן שכלל לא דיברנו על איסור לשון הרע שאסור מהתורה גם ללא ליצנות. עלינו לדעת שלליצנות יש כח משיכה אדיר, והזהירות ממנה צריכה להיות גדולה!

ההייתם נקיים מה' ומישראל

12-14 - נחזור למשה רבינו. לכאורה אם כל ההצטרפות לקרח ועדתו היתה מחמת ליצנות, משה היה יכול להיות רגוע שהקב"ה כבר ימצה את הדין עם החוטאים. אך כשאנו מעיינים בפרשה אנו מוצאים תגובה שמעוררת תמיהה - "ויחר למשה מאד ויאמר אל ה', אל תפן אל מנחתם, לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את אחד מהם" ומבאר רש"י שכוונת משה לומר שאפילו כשהלך ממדין למצרים והרכיב את אשתו ואת בניו על החמור ומצד הדין כיון שהלך לטובת ישראל היה יכול ליטול חמור משל ישראל, אפילו הכי לא נטל חמור אלא משלו. הספורנו מוסיף וכותב, שאפילו במה שהדיוט נהנה מחברו כגון ששואל ממנו חמור, אפילו את זה נמנע משה מלעשות. על דברים אלו נשאל שתי שאלות: 1. ראשית, אם קרח ועדתו בונים את כל טענותיהם על ליצנות והבלים לשם מה מתפלל משה שהקב"ה לא יקבל את מנחתם, וכי יש הו"א שהמנחה שלהם תתקבל? 2. מדוע משה רבנו מתחיל לדבר על החמור שהביא ממדין ועל החמור שלא שאל מאיש.

15-16 - תשובה נפלאה לשאלה זו מצאנו בספר "דעת תורה" של ר' ירוחם משיג דישיבת מיר.

משה שומע את הטענות נגדו, שומע שאומרים עליו שהוא משתרר ושומע את החשדות מאשת איש. למשה רבנו אין הו"א שטענות אלו יש בהם ממש, אבל הוא לא ממהר לענות ולמה? משום שהוא בודק האם יש מעשה שעשה או הנהגה שנהג שגרם לעדה להגיע למחוזות כל כך שקריים ולא הגיוניים ומסיים ר' ירוחם ממיר: "נוראים הדברים עד כמה צריך האדם

"ממילא כולם חושבים עלי שאני כך וכך אז מה זה משנה אם עכשיו יחשבו שאני כך וכך וכך...."

29- על העקרון שחובת האדם להוכיח את נקיון כפיו יש להקשות מדברי חכמים במסכת שבת. 'תנו רבנן: עלובין ואינם עולבין, שומעין חרפתן ואינן משיבין... עליהם הכתוב אומר ואהביו כצאת השמש בגבורתו'. לכאורה מדברים אלו משמע שכאשר מטיחים באדם האשמות וגידופים, המעלה הגדולה ביותר היא לא לענות, פשוט לשתוק ולתת לרעש לעבור. לכאורה מדוע, הרי ראינו שכאשר מטיחים באדם האשמות לא לו, מוטלת החובה על ה"נאשם" לנקות עצמו מכל חשד כדי להיות נקי בעיני ה' וישראל?

30-31 – עלינו לדעת שיש מקרים ויש מקרים, יש מקרים בהם האדם צריך לעמוד ולנקות עצמו מכל חשד ויש מקרים בהם האדם צריך להיות מהנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים. 'הכתב סופר' מבאר שיש לקרוא את הגמרא כך: הנעלבים ואינם עולבים- למה? כי "שומעים חרפתן" של אותו אדם מעליב, שברוב רוגזו וכעסו הוא מבזה ומבייש את עצמו ברבים, וכל הנמצאים לו על פחזותו, ולכן "אינן משיבין", כלומר, אין כדאי להשיב לו, כי הוא קיבל כבר גמולו בראשו. נמצא שבמקרה בו ברור לכולם שהאשמות המוטחות בפלוני אין בהם ממש והיחיד שמתבזה הוא אותו שמטיל את האשמות, במקרה זה יש להיות מהנעלבין ואינם עולבין. אך אילו מטילים בפלוני האשמות כאלו שהציבור העומד מסביב שומע ומתחיל להאמין, באופן זה אסור לשתוק ויש לנסות לנקות את החשדות. כמובן שאין לענות לכסיל כאיוולתו ויש לפעול בחכמה מבלי לפגוע באיש, אבל להשאיר את המצב כמו שהוא זה לא נכון. גם אצל משה לא מצינו שהוא נכנס לויכוח ישיר מול קרח דתן ואבירם. להפך אצל משה נאמר "ויקם משה וילך אל דתן ואבירם" משה רבנו מנסה לעשות הכל כדי לברוח מהמחלוקת ובשעה שלא מצליח הוא לא מתווכח אלא מתפלל הוא לא אומר אני צודק אתם טועים אלא "בוקר ויודע ה' את אשר לו....". ומכאן נלמד גם אנו שכדי להוכיח את חפותנו אסור להשתמש בכלי המחלוקת, המחלוקת היא אש (עיינו שיעור על קרח משנה שעברה). את חפותנו יש להוכיח בדרכים כשרות ואם אנו לא מצליחים להוכיח כנראה...."

וכן מבואר בשו"ת הרדב"ז שמבאר את דברי חכמים וכותב שיש מצבים בהם מגדפים אדם והוא שותק, לא מחמת מעלתו הגדולה אלא מחמת שהדברים נכונים, ודאי שבמקרה זה אין לראות במגודף בעל מדרגה, שהרי "ההכרח יאלצהו לאנוק דום". לא כן במקרה שהנעלב מכיר היטב את נפש מעליבו "כי ברע הוא, והכל יודעים מומיו וחסרונותיו של המעליב כי חוטא ופושע הוא לה' ואדם, ובכל זאת הנעלב אוהב בפלך השתיקה מבלי לענות לכסיל כאיוולתו, רק מקבל הייסורים באהבה ונושא הכל בדומיה, אות היא כי הנעלב הלזה יקר רוח הוא". נמצא שגם הרדב"ז ביאר שרק באופן שהנעלב והסובבים מכירים את "מעלותיו" של הפוגע, יש להשתמש במידה יפה זו של הנעלבים ואינם עולבים, אבל ללא תנאי זה יש להתנקות מהאשמות לא לנו. וכפי שכתבנו קודם הדרכים לנקיון יהיו לא בגידופים על הצד השני אלא בדרכים כשרות.

אחת הטענות על משה היתה – כל המינויים עשית על דעתך וכמובן שדאגת למעגל המשפחתי הקרוב. אתה מלך, אהרן כהן גדול ובניו סגנים ואליצפן נשיא הקהתי. באמת כלפי חוץ זה נראה לא טוב, ובאמת יתכן שאם הדבר היה תלוי במשה רבינו היו מינויים אחרים, אבל מה לעשות שמשה נצטווה על מינויים אלו מפי הגבורה וכאשר הקב"ה מצווה אין עצה ואין תבונה וגם אם זה נראה לא טוב חייבים לעשות. כדי להוכיח שכל המינויים הם מציווי ה' עומד משה רבינו ואומר "בזאת תדעו כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה כי לא מלבי. אם כמות כל האדם ימותון אלה... לא ה' שלחני, ואם בריאה יבא ה' ופצתה האדמה את פיה ובלעה אותם ואת כל אשר להם וירדו חיים שאולה – וידעתם כי ניאצו האנשים האלה את ה'". ובאמת הברור לא יאחר לבוא וקרח, דתן ואבירם מצאו את עצמם עם כל רכושם מתחת לאדמה. כך משה הסיר מעליו את החשד הנוסף שהמינויים היו מינויים פוליטיים....

22-25 – כידוע מאתים חמישים אנשים לא מתו במיתת קרח דתן ואבירם. מאתים וחמישים אנשים עשו את מבחן הקטורת ומחמת שלא היו ראויים להיות כהנים גדולים דינם היה כזר המקטיר קטורת שדינו בשרפה וכך אירע. בני", אחר שראו את כל הנסים, אחר שהבינו שמש נקי כפיים, למרות הכל עדין טענו טענה – "אתם המיתם את עם ה'" ומבאר הרשב"ם, שעל דתן ואבירם הבלועים אנו מודים שחטאו וכל טענותיהם הופרכו, אבל מאתים וחמישים איש אתם הרגתם בכך שציוויתם להקטיר קטורת. כעת משה ואהרן צריכים להתמודד עם חשד נוסף שהם המציאו מדעתם את מבחן הקטורת. גם כן משה רבנו לא מתעלם ומוכיח לכולם שכן היה רצון ה'. משה מצווה את אהרן לצאת עם הקטרת החוצה ולעצור את המגפה. באופן זה רואים שעל אף שהקטורת יצאה חוץ למקומה וחוץ לזמנה, אפילו הכי אין אהרן מת ודבר זה מעיד ש"הכל מעשה ה' כי הוא ממית לחייב באין טובב"

26-28 – את היסוד לכך שאדם צריך לנקות עצמו מכל חשד אנו מוצאים אצל חנה. עלי חושב את חנה לשיכורה וחנה מנקה עצמה מהחשדות ואומרת: "ויון ושכר לא שתיתי" ומכאן למד רבי אלעזר שהנחשד בדבר שאין בו צריך להודיעו ומבאר רש"י: "הנחשד צריך לנקות את עצמו, ולהודיע את חושדו שאין בו אותו דבר מגונה. טעם ליסוד זה מצאנו במהר"ל ובעין איה'. המהר"ל מביא את המשנה במסכת שקלים: "כשם שצריך האדם לצאת ידי שמים כן צריך לצאת ידי הבריות" ובגמרא מבואר שליסוד זה יש ראייה מן התורה, מן הנביאים ומן הכתובים. טעם לדבר אומר המהר"ל: "מפני כי האדם אם ח"ו הוא בעל שם רע דבר זה ענין עצמי לאדם", כלומר השם רע שהוציאו על האדם נעשה לחלק ממנו. ונראה לי שהרב זצ"ל משלים את דברי המהר"ל ומבארם בספרו 'עין איה'. הרב מבאר שרגש הכבוד הוא אחד מיסודות העולם המוסרי שהרי הרבה בני אדם נמנעים מלעשות דברים מגונים מפני רגש הכבוד כדי שלא יתבזו בעיני זולתם וברגע שסר כבודם סכנת החטא גדולה יותר. אפילו אם יהיה איש שלם, שאין צריך לסייג זה של הנכבדות, מכל מקום ראוי שיהיה שותף לתיקון הכללי ויראה לכולם שהוא מחזיק במסורת רגש הכבוד. נמצא שאדם צריך לנקות את עצמו מכל חשד כדי לשמור על כבודו הבסיסי על מנת שלא יסטה מדרך הישר.

אדם שכבודו נרמס מחמת חשד לא נכון, אם לא ידאג לנקות עצמו מכל חשד, כאשר יבוא לידו ניסיון, יכול הוא לומר לעצמו:

חברים יקרים!

ליצנות הוא דבר סוחף, בראש ובראשונה אנו צריכים לברוח ממקומות של ליצנות כדי לא להיפגע.

כאשר יש חשדות כנגד אדם מסוים על דברים שהוא לא עשה גם אם מקורם של הדברים בליצנות, חובתו של האדם לנקות עצמו מכל חשד. גם כדי להיות מרומם בעיני עצמו ולא ליפול בחטא וגם כדי לא לפגוע במסורת רגש הכבוד.

במקרה שהכל יודעים שהמבזה הוא אדם שמידותיו רעות ואין איש מעלה בדעתו שדבריו הם אמת, מעלת הנעלב להיות מכת הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים.

הערה: אמנם כתבנו בסיכום, אבל נחזור ונכתוב. גם כאשר אדם צריך להוכיח את חפותו אין לעשות זאת באופן של הכפשת הצד השני, אם התנהגותו של פלוני אלמוני אלינו היא בליצנות וכדו', אסור לנו לרדת לאותה רמה ולהשיב לו באותו מטבע. עלינו להשיב בבגרות ובחכמה לבל תצא תקלה תחת ידינו.

בנוסף עלינו לשקול בשקל הקודש האם בכל מקרה צריך להוכיח את חפותנו. לדוגמא אם יש ויכוח ממנוי ביננו לבין השכן, גם כאשר אנו בטוחים שאנו צודקים, לא בטוח שכדאי לרוץ לדין תורה, פעמים רבות כדאי להוציא מהכיס כמה אלפים ובלבד שהשלום ישכון ביננו בשיעור זה דיברתי בעיקר על גידופים שמטילים כתם שחור על האדם. לא כל טענה נגדנו ולא כל ויכוח הוא כתם שחור וגם על מקרים אלו נאמר "הנעלבים ואינם עולבים...עליהם נאמר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו". בדר"כ רוב המקרים הם שטויות והבל הבלים שבמעט חכמה ודרך ארץ ניתן להביא הרבה שלום ולהימנע ממחלוקת. חס ושלום אם מהשיעור הזה נבין שעל כל דבר צריך להוכיח את עמדתנו. עוד יש לדעת שאם מישהו מוצא את עצמו שכל היום הוא צריך להוכיח את חפותו, כנראה שהוא לא כל כך "חף"... וכפי שכבר כתבנו, גם כאשר יש מקרים בהם אנו צריכים לנקות עצמנו מהאשמות, אין לעשות זאת באופן של מחלוקת, אלא באופן של בירור כפי שעשה משה וכך להביא שלום.

שבת שלום ומבורך!!

על פי זה מובן מדוע משה כל כך מנסה לנקות עצמו מכל חשד ולא נוהג במידת הנעלבים ואינם עולבים. קרח הצליח להסיט את ראשי הסנהדראות ואת רוב העם נגד משה רבנו. העם היה מבולבל ולא ידע במי לבחור, אנשים התחילו לחשוב שבחשדות האלו יש ממש (עיינו במקור 32 על העדות של הרבי מקלזינבורג). באופן זה לא נותרה למשה כל ברירה והוא ואהרן יוצאים להוכיח את חפותם כדי שעם ישראל ימשיך לקבל ולשמע תורת אלוקים חיים!!

